

A FORDÍTÁSI ENGEDÉLYEKSEL KAPCSOLATOS NÉHÁNY KÉRDÉSRŐL

Az OMK Módszertani Osztályának a műszaki termelési hálózat fő-foglalkozású dolgozói részére rendezett országon értekezletén felmerültek a fordításnyilvántartással, illetve engedélyezéssel kapcsolatos kérdések is. Nevezetesen arról volt szó, hogy egyrészt számos üzem népgazdaságilag fontos fordításhoz azért nem jut hozzá, mert a kiadott engedélyekre vagy nem, vagy csak nagy késedelemmel készülnek el a fordítások, másrészt pedig arról, hogy a már elkészült fordítások kötelespéldányait nem küldik be az OMK-hoz.

Fenti témakörre vonatkozó felszólalások késztetnek arra, hogy az MKT fórumán keresztül felhívással forduljak könyvtáros kollégáimhoz.

A technika és a tudomány fejlődése az utóbbi években magával hozta a fordítások számának jelentős növekedését. Sajnálattal kellett azonban tapasztalnunk, hogy ezzel a növekedéssel egyáltalán nem állott arányban a beérkező kötelespéldányok száma.

A fordítási engedély kérésekor a bejelentésen a bejelentő intézmény a szükséges bibliográfiai adatokon kívül kitölti azt a rovatot is, amely a fordítás elkészítésének általa vállalt határidejére vonatkozik. A Fordításnyilvántartási Csoport az engedély megadásakor nyilvántartásba veszi a fordítás bejelentését, valamint a bejelentő intézmény által megadott határidők szerint külön esedékességi nyilvántartást is vezet, és várja a megadott időpontra a kötelespéldány beküldését.

Most néhány olyan visszasságra szeretnék rámutatni e téren, amelynek kiküszöbölése mind a bejelentő intézmények, mind az OMK közös érdeke.

Foglalkozunk először a fordítási engedélyek kérésének idejével és a bejelentéseken szereplő határidőkkel

Az intézmények arra kérjenek fordítási engedélyt, amire a bejelentés idejében szükségük van, és aminek fordítására az engedély kézhezvétele után azonnal sor is kerül. Így lehet elkerülni olyan esetet, ami a gyakorlatban többször fordul elő: pl. egy bejelentőnek vállalása szerint 1960. szeptemberre kellett volna elkészíttetnie fordítását. Többször, szabályos időközökben, legutóbb 1961. szeptember-

ben küldtünk ki felszólító levelet, s ezen utóbbi felszólításunkra a válasza újabb 3 hónapos határidő meghosszabbítási kérés volt. Szerencsére ez esetben olyan speciális szakmai fordításról volt szó, amelyre más intézménynek eddig még nem volt szüksége. /Különböző ilyen esetben az OMK már rég felhívta volna, hogy az engedélyt küldje vissza, és tegye szabaddá a fordítást más intézmény részére./

A könyvtárosok bejelentett fordításai elkészítési határidejét határozzák meg a terjedelemmel arányosan! Erre annál inkább szükség van, mivel a 69/1951.III.14.M.T.sz. rendelet /144/1958. /M.K.10./M.M.sz. végrehajtási utasítása/ 3.§ 4.pontja kimondja, hogy "Ha a bejelentő a fordítást az igazolás kézhezvételétől számított 30 napon belül nem adja munkába, a fordításra jogosultságát elveszti és az igazolást e határidő elteltével az OMK-nak vissza kell küldenie." Gondoljanak arra a könyvtárosok és dokumentátorok, hogy a bizonytalan ideig "lefoglalt" és el nem készített fordításokból milyen gyakran adódhatnak olyan esetek, hogy a termelés számára fontos gépek állnak, prémiumok vesznek el stb., stb.

Mi a helyzet a köteleespéldányokkal?

A köteleespéldányok zöme csak külön felszólításra, sürgető levelek kiküldése után érkezik be. Felszólító leveleket - melyek nagy adminisztrációt igényelnek - a Fordítási nyilvántartási Csoport negyedévenként rendszeresen küld a késedelmesen beszolgáltató bejelentőknek. Ujabban a letiltással egyidejűleg az elsőként bejelentő intézmény soronkívül is kap felhívást, hogy a fordítás már esedékes, és azt sürgősen igényli más intézmény is.

A felszólító levelek rendszerét az tette szükségessé, hogy a többségében pontosan és jól dolgozó könyvtárosokon és dokumentátorokon kívül kialakultak bizonyos típusok is, amelyeket így csoportosíthatnánk:

- a/ Akik várják, sőt reklamálják a felszólító levelet. Nem ismerik a "tartozik oldalt", nincs nyilvántartásuk a már beküldött és a még beküldendő anyagról.
- b/ Akik ilyenkor ébrednek rá arra, hogy még le sem fordították a sürgetőt anyagot, sőt a fordításra nem is kerül sor.
- c/ Akiknek válasza a rég esedékes fordítás beküldése helyett stornírozó levél. /Kiváló példa erre az a nagy gyár is, amely a legutoljára kiküldött 2 felszólító levélben szereplő 148 db engedélyből kb. 120 db-ot stornírozott./
- d/ Vannak, akik nem tudják teljesíteni vállalt kötelezettségüket, bár szükségük lenne a fordításra, különböző okok miatt azt elvégeztetni nem tudják. Felszólításra határidő meghosszabbítási kérelemmel válaszolnak.
- e/ Vannak, akik a már elkészült fordítás köteleespéldányának beküldési késedelmét gépirói kapacitás hiányával indokolják. Ilyen esetben az OMK az engedélyt már nem vonhatja vissza,

nem adhat ki új engedélyt, hisz a fordítás már elkészült, s ezért a második, harmadik stb. igénylő bizonytalan ideig várni kénytelen. A kötelesspéldány beküldésének elmulasztása az ilyen esetben a népgazdasági érdek semmibe vevését jelenti.

Ha minden intézmény bejelentett fordításai elkészítését reális időre vállalja, és a kötelesspéldányt be is küldi, a fordítások egészségesebb körforgása igen-igen megkönnyíti mindnyájunk munkáját.

Ne várjanak a könyvtárosok a felszólító levelekre, hanem esedékeséskor kötelességszerűen küldjék be fordításaik egy példányát.

Az elmondottakkal szeretném érzékeltetni, hogy milyen károk és kellemetlenségek származnak a fel nem használt engedélyek késedelmes visszaküldéséből, illetve a kötelesspéldányok beküldésének elmulasztásából.

Teremtse nek rendet a könyvtárosok ezen a területen. Csak így állhat az OMK a bejelentő intézmények rendelkezésére oly módon, hogy a "Nem engedélyezzük" bélyegző mellé ne a korábban bejelentő intézmény címét és engedély számát kelljen megadni, hanem a kötelesspéldány birtokában már a raktári szám legyen közölhető, amelynek alapján másolat rendelhető az OMK Fordítási Osztályán.

Amint a Revue de la Documentation számaiban olvashatjuk, a nyugati világban is vannak törekvések, hogy szervezzenek fordításnyilvántartásokat. Résztlen a külföldi irodalom alaposabb megismerése, részben pedig a párhuzamos munkák elkerülésével költségmegtakarítási okokból.

Német, cseh és jugoszláv elvtársak jártak az OMK-ban, hogy tanulmányozzák jól működő és bevált nyilvántartási rendszerünket. Az NDK-ban és Csehszlovákiában már az itteni tapasztalataik felhasználásával fektették fel saját fordítás nyilvántartásukat.

Értékeljük tehát, hogy nálunk már 12 éve létezik, és működik fordítás nyilvántartás. Országgazderte használják és hogy belső példánál maradjak: a folyóirat-olvasóterem egyik legkeresettebb anyaga a fordítás gyűjteményből adódik.

Szerencsére a könyvtárosok és dokumentátorok többsége megérti a Fordításnyilvántartási Csoport célkitűzéseit és feladatát, segíti, és értékeli munkáját, és felhasználja elért eredményeit.

Remélem, hogy a felsorolt sok nehézség láttán azok is el fognak gondolkozni, akik itt-ott egy példán magukra ismernek, és válaszuk nem további elzárkózás, hanem kollektív segítség lesz.

Az OMK Fordításnyilvántartási Csoportja a maga részéről mindent elkövet, hogy a bejelentők az engedélyeket gyorsan megkapják. Tisztában van azzal, hogy a munka természete ezt a gyorsaságot megköveteli, és ezért is csökkentette a rendeletben előírt 48 órás határidőt a gyakorlatban 24 órára.

+ + +

KÖRNER Györgyné